REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

2025. aasta statistiline teave katseloomade kasutamisest loomkatsetes Eestis

Statistiline teave, mis käsitleb katseloomade kasutamist loomkatsetes, sealhulgas andmeid loomkatsete tegeliku raskusastme kohta ning loomkatsetes kasutatavate ahviliste päritolu ja liikide kohta, avaldatakse vastavalt loomakaitseseaduse § 48 lõikele 1^2. Teave on koostatud loomkatseprojektide lubade omanike esitatud protokollide põhjal. Protokollid esitati nii 2025. aastal läbiviidud kui ka pooleliolevates loomkatsetes kasutatud loomade kohta.

Loomkatsetes kasutatud katseloomade arv ja liigid

Aastal 2025 kasutati loomkatsetes 6716 looma. Võrreldes eelneva nelja aastaga on toimunud märkimisväärne kasutatud loomade arvu tõus. Selle põhjus on 2025. aastal kodulinnupidajate seas läbi viidud lindude heaolu uuring ja kalade söödalisandi uuring, kuhu kaasati suurel hulgal loomi. Mõlemad neist olid loomadele leebe raskusastmega.

Loomkatseprojekti hindamiskomisjon andis 2025. aastal positiivse hinnangu 28 loomkatseprojekti loataotlusele, mis on kahe võrra vähem kui aastal 2024.

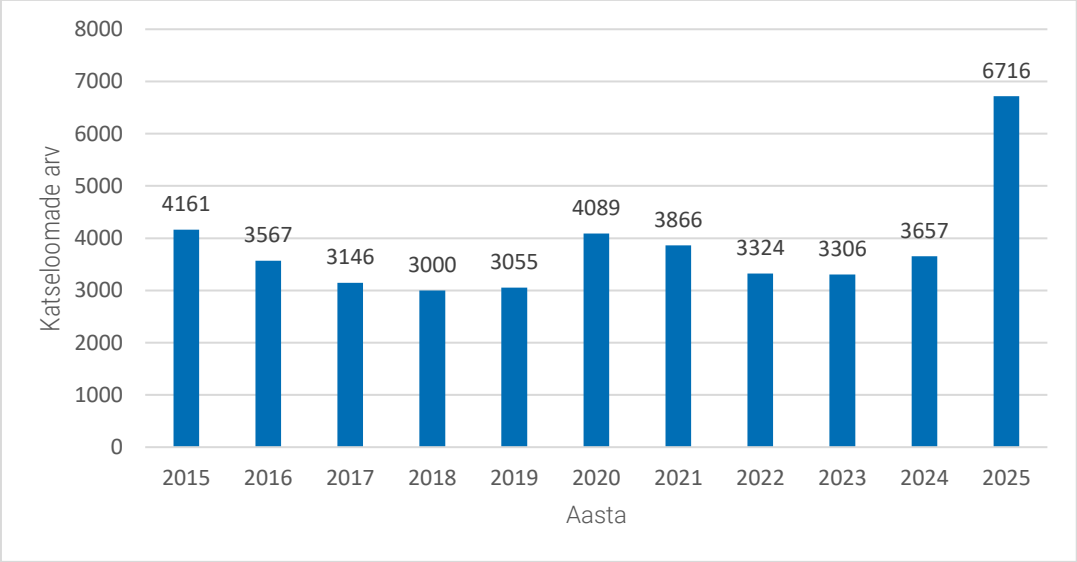

Joonis 1. Loomkatsetes kasutatud loomade koguarv aastatel 2015-2025

Tabelis 1 on näha aastatel 2024 ja 2025 loomkatsetes kasutatud loomade arv ja liik ning nende osakaalude suhe. Märgatavalt vähenes veiste osakaal loomkatsetes: 19% võrreldes aastaga 2024. 2025.

aastal kasutati loomkatsetes küll veidi rohkem rotte ja hiiri, kuigi nende osakaalud kõikide kasutatud loomade suhtes on vähenenud.

Nagu varasemalt mainitud, oli 2025. aasta erandlik paari mahuka uuringu tõttu, milles kasutatud liikide arvukus kajastub alltoodud tabelis: lõheliste ja forellide kasutamine tõusis võrreldes eelmise aastaga 23-lt loomalt 1004-le, kanade kasutamine 5-lt loomalt 951-ni. Endiselt tehakse Eestis palju teadusuuringuid looduses vabalt elavatel loomadel, mille peamine eesmärk on uurida keskkonnamuutuste mõju erinevatel loomaliikidel.

2025. aastal alustati ka ühe uuringuga koertel, mis uurib neil esineva haiguse ravivõimalusi. Eestis ei ole jätkuvalt ühtki ahvilist loomkatsetes kasutatud.

Tabel 1 Loomkatsetes kasutatud loomade arv liigiti

Loomaliik	2024		2025	
	Loomade arv	Osakaal (%)	Loomade arv	Osakaal (%)
Hiir	1396	38,2	2367	35,2
Rott	507	13,9	688	10,2
Koer	0	0	18	0,2
Küülik	74	2,0	62	0,9
Kana	5	1,5	951	14,2
Muud linnud	450	12,3	600	8,9
Lõhelised ja forellid	23	0,6	1004	14,9
Muud kalad	0	0	240	3,6
Veis	930	25,4	432	6,4
Hobus, eesel ja nende ristandid	16	0,4	47	0,70
Siga	4	0,1	203	3
Lammas	180	4,9	60	0,9
Muud imetajad	20	0,5	44	0,6
Kokku	3657	100,00	6716	100,00

Aastal 2024 ja 2025 kuulusid muude lindude alla rasvatihane, must-kärbsenäpp ja kalakajakas, aastal 2025 ka rändtiir. Aastal 2025 kuulus muude imetajate hulka muuhulgas alpaka, muude kalade hulka karpkala.

Katseloomade päritolu

Peaaegu kõik esmakordselt katsetes kasutatud loomad on pärit Euroopa Liidust. Aastal 2024 oli veidi alla poole loomadest (42,26%) sündinud ettevõttes, mis polnud registreeritud katseloomadega varustamiseks, aastal 2025 oli see 53,99%. Katseloomadega varustamiseks registreeritud ettevõtted kasvatavad peamiselt erinevaid hiiri ja rotte. Kaks eelpool mainitud katset, kus kasutati kalu ja kanu, on põhjuseks, miks aastal 2025 on ettevõtetes kasvatatud loomade osakaal väiksem, kui eelmisel aastal.

Väljaspool Euroopat on sündinud ühes loomkatses kasutatud geneetiliselt muundatud hiired, kes on pärit katseloomade kasvatamise ettevõttest Ameerikas. Selliste loomade kasutamise korral esitab loomkatseprojekti loa taotleja ka alati info loomade pidamistingimuste kohta, millega välditakse nende loomade sattumist loodusesse.

Tabel 2. Loomade päritolu

Päritolu	2024 Loomade arv	2024 Osakaal (%)	2025 Loomade arv	2025 Osakaal (%)
Loomad, kes on sündinud Euroopa Liidus katseloomadega varustamiseks registreeritud ettevõttes	2002	54,74	3089	45,99
Loomad, kes on sündinud Euroopa Liidus, kuid mitte katseloomadega varustamiseks registreeritud ettevõttes	1655	42,26	3599	53,99
Loomad, kes on sündinud Euroopas, kuid mitte Euroopa Liidus	0	0	0	0
Loomad, kes on sündinud väljaspool Euroopat	0	0	28	0,42
Kokku	3657	100,00	6716	100,00

Loomkatseprojektide eesmärk

Tabelis 3 on toodud välja loomade kasutamise põhieesmärgid ja alus- ning siirde- või rakendusuuringute puhul ka eesmärgikategooriad, mille huvides loomi kasutati.

Enim levinud loomkatse eesmärk aastal 2024 olid alusuuringute alla kuuluv etoloogia, loomade käitumise või loomabioloogia alane uuring (22,82%). Alusuuringutes oli teine populaarne uuringueesmärk onkoloogia (16,47%). Siirde- või rakendusuuringutest olid populaarsed loomadel esinevaid haiguseid ja tervisehäireid (20,35%), inimestel esinevat vähktõbe (9,8%) ning südame- ja veresoonkonna haiguseid (9,18%) hõlmavad uuringuliigid.

2025. aastal moodustasid suure osa alusuuringutest jätkuvalt loomabioloogia (29,06%) ja onkoloogia (13,52%), aga kõige suurema osa alusuuringutest moodustasid uuringud, mis uurisid närvisüsteemi (38,30%). Siirde- või rakendusuuringuid tehti 2025. aastal 10,3% vähem kui alusuuringuid. Kõige rohkem uuriti 2025. aastal loomadel esinevaid haiguseid ja tervisehäireid, mille uurimisse kaasati 1265 looma ja mis moodustas selle rühma uuringutest peaaegu 44%. Loomade toitumise uuringus kasutati samuti arvukalt loomi.

Tabel 3. Loomade kasutamine eesmärkide ja nende kategooriate kaupa

Eesmärk	2024 **Loomade arv**	2024 **Osakaal (%)**	2025 **Loomade arv**	2025 **Osakaal (%)**
Alusuuringud ↓	**1814**	**49,2**	**3572**	**53,15**
Arengubioloogia	4	0,11	4	0,11
Endokriinsüsteem/ainevahetus	104	2,82	154	4,31
Etoloogia / loomade käitumine / loomabioloogia	841	22,82	1038	29,06
Kardiovaskulaarsed uuringud	0	0	19	0,53
Muud alusuuringud	35	0,95	63	1,76
Immuunsüsteem	157	4,26	430	12,04
Närvisüsteem	64	1,74	1368	38,30
Onkoloogia	607	16,47	483	13,52

Eesmärk	2024		2025	
	Loomade arv	Osakaal (%)	Loomade arv	Osakaal (%)
Meeleelundid (nahk, silmad ja kõrvad)	2	0,05	0	0
Väljaõpe kutseoskuste omandamiseks, säilitamiseks või parandamiseks	**32**	**0,87**	**29**	**0,43**
Keskkonnakaitse	**0**	**0**	**240**	**3,57**
Siirde- või rakendusuuringud ↓	**1839**	**49,90**	**2880**	**42,85**
Loomadel esinevad haigused ja tervisehäired	750	20,35	1265	43,92
Loomade toitumine	8	0,22	990	34,38
Inimestel esinev vähktõbi	361	9,80	333	11,56
Inimestel esinevad endokriinelundite/ ainevahetushaigused	283	7,68	0	0
Inimestel esinevad südame- ja veresoonkonna haigused	338	9,17	229	7,95
Inimestel esinevad nakkushaigused	87	2,36	63	2,19
Inimestel esinevad närvihaigused ja psüühikahäired	12	0,33	0	0,0
Kokku	**3685**	**100,00**	**6716**	**100,00**

Katseloomade kasutus geneetilise staatuse põhjal

2025. aastal, nagu ka eelnevatel, kasutati eelkõige geneetiliselt muundamata loomi. Ühtki kahjuliku fenotüübiga looma katsetes ei kasutatud.

Tabel 4. Loomade geneetiline staatus

Geneetiline staatus	2024		2025	
	Loomade arv	Osakaal (%)	Loomade arv	Osakaal (%)
Geneetiliselt muundatud, kahjuliku fenotüübiga loomade arv	0	0	0	0
Geneetiliselt muundatud, kahjutu fenotüübiga loomade arv	582	15,79	1133	16,86
Geneetiliselt muundamata loomad	3103	84,21	5583	83,14
Kokku	3685	100,00	6716	100,00

Loomkatsete raskusastmed

Loomkatsete raskusastmed valu, kannatuste, stressi ja püsivate kahjustuste põhjustamise järgi on:

- Taastumatu elutegevusega - loomkatse, mis viiakse läbi üldanesteesias Katseloom on terve protseduuri narkoosis ja enne surma teda teadvusele ei tooda
- Leebe - loomkatse, mille tulemusena katseloom kogeb tõenäoliselt lühiajalist nõrka valu, kannatusi või stressi. Tegemist on loomkatsega, mis ei halvenda märkimisväärselt katselooma heaolu või üldist seisundit.
- Mõõdukas - loomkatse, mille tulemusena katseloom kogeb tõenäoliselt lühiajalist mõõdukat valu, kannatusi või stressi; pikaajalist nõrka valu, kannatusi või stressi. Mõõduka raskusastmega loomkatse põhjustab tõenäoliselt katselooma heaolu või üldise seisundi mõõduka halvenemise.

- Raske - loomkatse, mille tulemusena katseloom kogeb tõenäoliselt tugevat valu, kannatusi või stressi; pikaajalist mõõdukat valu, kannatusi või stressi. Selline loomkatse põhjustab tõenäoliselt katselooma heaolu või üldise seisundi tõsise halvenemise.

Enim loomkatseid olid oma raskusastmelt aastal 2024 leebed (64,80%) või mõõdukad (22,01%). 2025. aastal oli leebete katsete osakaal tõusnud (77,59%) ja mõõdukate katsete osakaal sarnane eelnevale aastale (17,87%). Raske ja taastumatu elutegevusega katsete osakaal on 2025. aastal olnud madal (alla 5%) ja loomi kasutatakse peamiselt katsetes, mille mõju loomadele on leebe.

Tabel 5. Loomkatsete raskusastmed 2024. ja 2025. aastal

Raskusaste	2024		2025	
	Loomade arv	Osakaal (%)	Loomade arv	Osakaal (%)
Leebe	2388	64,80	5215	77,59
Mõõdukas	811	22,01	1201	17,87
Taastumatu elutegevusega	414	11,23	288	4,29
Raske	72	1,95	17	0,25
Kokku	3685	100,00	6721	100,00